

REPORTAŽA IZ JAME

Tako kopljejo lignit v Premogovniku Velenje

Obiskali smo rudarje 500 metrov pod površjem Šaleške doline

BORUT HOČEVAR
borut.hocevar@finance.si

»Veste, rudarji smo posebni ljudje,« je rekel Ivan Pohorec, ko sva vstopila v prezivnico, prostor, v katerem se zberejo velenjski knapi pred odhodom v šaleško podzemlje.

Ivan Pohorec dobro ve, kaj govori. Vodja proizvodnega področja in glavni tehnični vodja je v Premogovniku Velenje zaposlen že skoraj četrto stoletje. Vendar pa njegovo izvrstno poznavanje rudnika in knapov najbolje opiše podatek, ki so ga potrdili njegovi sodelavci: v Pohorčevi pristojnosti je okoli 1.200 delavcev, od teh jih pozna po imenu kar okoli 95 odstotkov.

Petsto metrov pod površjem

V prezivnici podatka sicer še nisem mogel preveriti, saj je bila ob najinem prihodu prazna. Delovna izmena je namreč že bila v jami, štela je 384 rudarjev in 18 reševalcev. Ne, nič ni šlo narobe, reševalci so eden od številnih varnostnih ukrepov v jami. Vseh rudarskih reševalcev je v Premogovniku Velenje sicer 75.

Da informacija o Pohorčevem poznavanju knapov drži, sem se lahko prepričal med približno triurno potjo po jami skoraj 500 metrov pod površjem oziroma 110 metrov pod morjem. Srečala sva več deset rudarjev, Pohorec je z vsakim izmenjal nekaj besed. No, ne samo besed, z nekaterimi tudi tobak za žvečenje, ki rudarjem pomaga izpljuniti premogovni prah iz ust. Ob tem pa mi je predstavil, kako kopljejo premog v šaleškem premogovniku, največjem gradbišču v Sloveniji.

Kako pripravijo jama za odkop premoga...

Premog trenutno kopljejo na dveh mestih, v jamah Pesje in Preloge, obe pa sta pod Šoštanjskim oziroma Družmirskim jezerom. Odkop pripravijo tako, da najprej zgradijo vzporedna pripravljalna rova, v jami Pesje sta dolga 650 metrov. Povprečna hitrost priprave takšnega rova je od štiri do pet metrov na dan. Pri gradnji povezovalnih rovoov uporabljajo napredovalno-pridobivalni stroj, ki so ga sestavili sami. Uporabljajo tudi stroj za podajanje jeklenih

lokov, s katerimi utrdijo stene in strop v jami. Dela v pripravljalnem rovu opravlja moštvo sedmih rudarjev.

...in kako premog odkopavajo

Na koncu pripravljalna rova povežejo in v povezovalnem rovu začnejo odkop premoga. Pri odkopu uporabljajo pridobivalno-nakladalni stroj nemške izdelave, prilagojen pa je razmeram v velenjskem premogovniku. Ekipa za delo pri odkopu šteje 25 mož, kar vključuje tudi vzdrževalce in vodjo odkopa.

V jami Pesje, kamor me je Pohorec odpeljal, sta pripravljalna rova oddaljena 150 metrov drug od drugega, kar pomeni, da je tudi odkop dolg 150 metrov. Za montažo takšne-

ga odkopa potrebujejo 25 delovnih dni.

Odkop začnejo na koncu pripravljalnih rovoov in se pomikajo proti njenemu začetku. Za izkopanim premogom se materiali posedajo, zato so izdelali zelo natančna merila varnega odkopa. Z merili upoštevajo debelino posameznih plasti materialov, višino tlakov in druge parametre. Hitrost odkopa prilagodijo varnostnim zahtevam. Ocenjujejo, da bo celoten odkop v jami Pesje trajal leto dni. Ko ga bodo končali, se bodo lotili izdelave pripravljalnih rovoov etazo nižje in tam začeli novi odkop.

Pred dobrimi 20 leti so opravljali izkopa v globini pet metrov pod morjem. Vsak naslednji odkop je bil etazo globlje,

■ Premog trenutno kopljejo na dveh mestih, v jamah Pesje in Preloge, obe pa sta pod Šoštanjskim oziroma Družmirskim jezerom.

■ Ivan Pohorec je vodja proizvodnega področja in glavni tehnični vodja v Premogovniku Velenje.

današnji, po katerem sva hodila s Pohorcem, je 110 metrov pod morjem. Naslednja etaža bo na globini 120 metrov pod morjem.

Velika skrb za varnost

Skrb za varnost rudarjev se začne že pred vstopom, ko se je treba preobleči. Noben kos opreme namreč ne sme ustvariti statične elektrike, ki bi lahko povzročila eksplozijo. Tudi fotografiranje je v jami prepovedano. Rudarje opremijo s samoreševalnim aparatom, nekakšnimi rezervnimi pljučci, s katerimi bi si lahko pomagali ob vdoru plina. V jami je opredeljenih osem morebitnih nevarnosti, med njimi so stebri udar, vdor vode in pojav metana.

Pomemben varnostni ukrep je tudi informacija, kje so rudarji. Pred odhodom v jamo mora vsak rudar obesiti na določeno mesto kovinsko ploščico in tako označiti, kam odhaja. Poleg tega mora sporočiti dežurnemu v nadzornem centru, po katerih poteh se bo gibal. In ne nazadnje, v čeladi ima nameščen senzor, ki pokaže, mimo katerih nadzornih točk v jami je šel. Takšen nadzor je nujen, saj je v jami več kot 50 kilometrov rovoov.

Zahtevno prezračevanje

Osnova za delovanje jame je zračenje. Predpisi zahtevajo tako imenovano depresijsko zračenje, kar pomeni, da je treba zrak iz jame sesati. Premogovnik ima dve ventilatorski postaja-

ji na različnih lokacijah. Vsaka postaja ima dva ventilatorja, eden deluje, drugi je v rezervi. Vsak ventilator ima dve napajanja. V jamo pa vstopa zrak na šestih mestih.

V jami je šest zračnih struj. Če se pojavijo težave v eni, lahko rudarji prek ubežnih poti s katerekoli točke dosežejo drugo strujo v največ 25 minutah. V vsakem zračnem toku pa je najmanj ena reševalna baza z reševalnimi aparati.

V jami je nameščen tudi tehnološki informacijski sistem, s katerim spremljajo pline oziroma tri tisoč različnih parametrov. Podatke prenašajo prek optičnih povezav v dežurni center, ki deluje 24 ur na dan vse dni v letu, je razložil Pohorec.